

Ljubljanski List

večerna priloga deželnemu uradnemu časniku.

Izhaja vsak dan razen nedelj in praznikov ob 5. uri zvečer.

Uredništvo in upravnništvo: Kolodvorske ulice števil 15. — Z urednikom se more govoriti vsak dan od 11. do 12. ure. — Rokopis se ne vračajo. — Inzerati: Šeststopenjska polt-vrata 4 kr., pri večkratnem ponavljanju daje se popust. — Velja za Ljubljano v upravništvu: za celo leto 6 gld., za pol leta 3 gld., za četrt leta 1 gld. 50 kr., na mesec 50 kr., pošiljatev na dom velja mesečno 9 kr. več. Po pošti velja za celo leto 10 gl., za pol leta 5 gld., za četrt leta 3 gld. 50 kr. in za jeden mesec 85 kr.

Štev. 281.

V Ljubljani v sredo, 9. decembra 1885.

Tečaj II.

Govor posl. Šukljeta o uravnavi Krke.

(Govoril v seji dež. zbora dne 9. decembra.)

Slavna zbornica! Ni v prvič, da se v tej dvorani razpravlja predmet, katerega se hočem danes lotiti. Jeden najplemenitejših rodoljubov, dr. Razlag, kojega je nam nemila usoda veliko prezgodaj pobrala, sprožil je isto vprašanje o reguliranju spodnje Krke uže v seji 30. septembra 1874. Pohlevni njegov nasvet meril je na to, „naj deželni inženir poizve potrebe niveliranja od Bele Cerkve do Krške Vasi, naj pregleda kraj, poplavljenju izpostavljen, deželni odbor pa bi imel v prihodnjem zasedanju poročati in nasvete staviti.“

Terjatev, iz ust vzeta prebivalstvu ondotnega okraja, navzle svoji skromnosti ni našla ugodne rešitve. Res, da je niso zavrgli a *limine*, res, da se je izročila tačasnemu gospodarskemu odseku, ali baš v odseku dobilo je novorojeno dete tako lice, da se mu je morala prorokovati zgodnja smrt. Če hočeš kako zdravo misel iz sveta spraviti ali vsaj jo odložiti *ad calendās graecas*, izroči jo komisijonelnemu preiskovanju, in sigurno bodeš dosegel svoje namene! Taka se je tudi pripetila Razlagovemu predlogu! Pooblastil se je dež. odbor, naj v dogovor stopi s kmetijsko družbo in njenima podružnicama v Krškem in Novem Mestu, naj povpraša dotične občinske zastope in vrh tega še posamezne strokovnjake, češ, da poizve, ali je ureditvev Krke koristna za poljedelstvo in če prebivalstvo v istini želi rešilno tega pitanja.

To se je bilo sklenilo 16. oktobra 1874. Skoro dve leti je trajalo, da so dotične korporacije in posamezniki odgovarjali stavljenim vprašanjem. Pač se je z vseh strani naglašala važnost tega podjetja, priznavala se tudi skrivnost njegova, in

kakor svedoči letno poročilo 1876, pag. 131 — 135 predložil je celó dež. odbor poročilo dež. inženirja, katero je prav živahno priporočalo, naj se stvar preišče v tehničnem oziru. Dež. zbor je na to resolucijo sklenil dne 10. aprila 1876, katera se glasi:

„Dež. odboru je glede sprožene uravnave reke Krke nalog, naročiti dež. inženirju, naj v ugodnem času brž ko mogoče preišče, ali sploh ukaže lotiti se one uravnave in v kakošni obsegi.“

Resolucija se je sprejela, a — živi krst se zanj ni zmenil! Leto za letom prepluje zavrtna Krka svoja nizka bregovja, leto za letom pustoši polja in travnike ter neizmerno škoduje narodnemu blagostanju, toda do današnjega dne pričakujejo Dolenjci vedno še zamán obljubljenega dež. inženirja, da bi na lici mesta se osvedočil o blagoslovu teh povodenj!

Stvar bi bila zaspala v deželni registraturi, da je ne bi narava sama z nova spravila na dnevni red. Grozovite povodnji zadnjih let morale so državno upravo opozarjati na nevarnost, izvirajočo iz slabe regulacije naših tekočih vodá. Davkoplačevalec zavedel se je, da živimo v dōbi, katera je abstraktnemu državnemu pojmu podelila mnogo bogatejšo konkretno vsebino. Vprašati se je moral, ne bode-li ista država, katera od nas zahteva davek in kri, za to nas branila pred elementarnimi nezgodami, v kolikor to dopuščajo človeške sile? Tako, gospōda moja, umovali so v Galiciji, tako porekó dandanes v naših planinskih deželah, in nič drugače ne sodijo o tem v onih dolenjskih pokrajinah, katere so izpostavljene preplavljenju nagajive Krke. Kajti če prav te povodnji niso združene z enakimi kolosalnimi izgubami, kakor katastrofe, prouzročene po alpskih hudournikih in rekah, sumirajte škodo, katera nastane vsled teh

periodičnih povodenj in uverili se bode, da je tudi to huda, da je neznosna šiba za siromašnega Dolenjca.

Dovolite mi, gospōda, da Vam površno naslikam dejanski položaj kostanjeviškega mesta in njegovega obližja ter s tem nekoliko podprem svoj nasvet. Krka, kakor znano, je lena voda, katera od Novega Mesta do svojega ustja komaj za 25 metrov pada. Bregovi so nizki, in med njimi vije se Krka od Bele Peči navzdol v mnogih serpentinah, katere hitri odtok vode zabranijo. Uže iz tega rodi se nevarnost, in sicer pri vsakem hudem deževju, da voda izstopi in povodenj nastane. Ali vrh tega so še Krko na nekaterih krajih med Kostanjevico in iztekom njenim zajezili z mlinskimi jezovi, pri katerih se peševje nabere. Vsled tega zastane voda, obližje njeno je mahoma preplavljeno — in lagune so tú! Naravno tudi, da se po nalivu voda odtakati ne more; nižava ob Krki ima izvrstno, debelo in rodovitno prst, a kaj to hasni, voda uničuje žetve, skisa in oblati travo, okuži in opustoši svet. V krakovskem gozdu nahajajo se kraji, po katerih imate skoro celo leto vodo do kolón. Ni čuda, da živina, katero krmijo s tako krmo, zbolí in pogine, ni čuda, da si poljedelec pomagati ne more, če ga 5- do 6krat vsaj na leto zadevajo jednake izgube, če mu voda prst odnese, travnike skisa in živino ugonobi! Mnogo tisoč oralov najboljšega sveta se je vsled tega spremenilo — v močvirje.

In kako neugodno vplivajo te povodnji na javni promet, kako neizmerno škodujejo zdravstvenim razmeram. Po nekaterih okrajnih cestah, na pr. po oni, katera drži iz Kostanjevice v Sv. Križ in po oni, katera Rako veže z Novim Mestom, je komunikacija ob času povodnji čisto nemogoča, v kostanjeviškem mestu pa se po cesti sprehajajo

Listek.

Kako so naše očete v vojake jemali.

Spisal Ivan Vrhovec.

Marsikatero težko breme je trlo očete naše, a pač nobene teže niso čutili bolj živo, nego vojaško dolžnost. Z vojaško suktnjo se rojak naš uže od nekdanj ni mogel sprijazniti. Pač se je skazoval neustrašenega junaka, kakeršnih Grki in Rimljani niso imeli boljših, ako so se zasvetile grmade po gorah in oznanjale, da je Turek prilomastil v deželo. Ko pak je nevarnost odbil in Turka zapodil iz dežele, odpasal si je zopet meč, obesil puško na steno ter prijel zopet za plug ali motiko. Ni jedenkrat niso naših prednikov poklicali v boj zoper Turka, da ne bi bili pridrli v polnem številu na kraj, kjer je bila nevarnost največja. Neustrašen in rad pa je hodil Slovenec minolih stoletij v boj na domači zemlji, toda izgubil je bil ves pogum, ako so ga poklicali iz dežele v tuj svet, med

tuje vojake. Uže Valvasor je vedel praviti o veliki antipatiji rojakov svojih do vojaštva ter jo razlagal ne morebiti s strahopetnostjo, saj jih je pač poznal; bil je sam vojaški poveljnik in znal je ceniti junaštvo mož, katere je vodil v boj. Njegova sodba, da jemlje Kranjcu veselje do vojaštva samo ljubezen, ki ga z vsemi močmi veže na domovino njegovo, zanesljiva je torej dovolj. Naši predniki, neustrašeni, kadar je pridrla turška sila v deželo, poskusili so vsa dovoljena in nedovoljena sredstva, da bi ušli vojaški suktnji, kadar so jih klicali v tuje polke in v tujo deželo.

Odkar so se namreč v Evropi ustvarile stalne vojske, odpošljati so morale tudi posamezne dežele avstrijske odločeno jim število vojakov. To število ni bilo vsako leto jednako. Avstrijski knez je naročil na pr. l. 1737, da mu zberó vse avstrijske dežele 20 000 vojakov; to število je bilo nekako normalno, dasi tudi na pr. l. 1739 ni zahteval več kakor 6000 nasproti temu pa 1740ega leta 25 000 mož.*

* Landtagsprotokolle Bd. 47., Fol. 201. Deželni arhiv kranjski

To število se je razdelilo na posamezne dežele. V deželnih zborih se je sklepalo potem, naj se li zahtevano število dovoli, ali ne. Ker se je le redko kdo oglasil prostovoljno, bilo je deželam jako težavno, zbrati potrebnih vojakov. Zato se je le redko kdaj zahtevi takoj pritrdilo. Ko je došel v Ljubljano deželnemu glavarju cesarski reskript, s katerim se je objavilo zahtevano število, sklical je deželni glavar zbor, kateremu se je bilo posvetovati o cesarjevi zahtevi. Deželni zbor je sklenil skoro vselej odščipniti nekoliko od zahtevanega števila. Leta 1737 na pr. dati bi bilo vsem avstrijskim deželam 20 000 mož, kranjski se jih je prisodilo 723. Deželni glavár, ki je izrekal v deželnih zborih ob vseh stvareh prvo besedo, objavil je stanovom, da se mu zdi to število previsoko, ter je svetoval, naj bi se dežela vedla tako, kakor se je Štajerska. Ti se je to leto prisodilo 1736 mož, a v zboru se jih je dovolilo le 1000. Če je Štajerska tako storila, zakaj bi tudi Kranjska ne. V primeri s Štajersko, ki je odbila torej več, kot 42% zahtevanih vojakov, spodobilo bi se Kranjski dovoliti le 400 mož; a da se ne bi niti

in običeje po čolnih in skoro zmiraj jim voda črez prag sili v pritlična stanovanja. Pitne vode tedaj tudi nimajo, ker blatna Krka razliva se od zgoraj v vodnjake ter jih nerabljive napravlja. In recimo, da voda odteče, vendar je blato še ostalo in ž njim vegetabilične snovi, katere potem počasi zgrijejo ter zrak okužijo s svojimi mijazmi. Pripovedovalo se mi je, da so pri pogrebu celo mrtvaške truge s štangami morali doli tlačiti, ker jama bila je skoro do vrha napolnjena z vodo, rečem, da so take razmere po vsem nevedne evropske kulturne države, in med te moramo vendar tudi uvrstiti naše cesarstvo.

Uže zaradi tega je uravnava Krke neobhodno potrebna; sicer pa bode poljedelstvo neizmerno pridobilo, kajti prvič se bodo zemljišča v inundacijskem ozemlju izrodila in zboljšala, potem pa se bode vodotok Krkin izdatno skrajšal in mnogo rodovitnega sveta pridobilo se bode kulturi. Smelo trdim, razširili in povečali bomo svojo ožjo domovino, ako povoljno rešimo vprašanje o uravnavi spodnje Krke.

Toda z lastnimi silami rešiti ga ne moremo. Dežela naša je revna, ob enem pa je toliko časa bila na stran potisnena od osrednjih vlad, da smemo po vsej pravici pričakovati od nepristranosti sedanje vlade, da nam pomaga pri tej priliki.

Morda me bode kedo v tej visoki zbornici opozarjati hotel na drž. zakon z dné 30. junija 1884 (štev. 116 drž. zak.), na tako zvano melioracijsko postavo. In v istini se dá po tem zakonu država pritegniti z 30 odstotki dotične potrebsčine, in deželo bi zadelo vsaj 40 odstotkov, katera svota bi se po mojem subjektivnem mnenju morala zvišati vsled siromaščine adjacentov, kateri 30 odstotnega deleža nikakor ne zamorejo. Ali gospóda moja, predno se na tej podlagi sestavi poseben deželni zakon, kakor melioracijska postava, mora se spozniti nek pogoj, ki je *conditio sine qua non* vsakemu daljšemu postopanju. Neobhodno potrebno je, da se napravi tehnični načrt in proračun zgradbenih stroškov; ako tega ni, so roke vezane deželnemu zastopu in tudi z vlado se ne moremo spuščati v pogajanje zaradi subvencije, če ne poznamo skupne potrebsčine. In baš tu je ona glavna zapreka, katero nameravam odstraniti s svojim predlogom. Namreč da bi adjacenti, t. j. razne občine in posestniki v dotičnih krajih inundacijskega ozemlja, zjedinjajoč se v vodno zadrugo (*Wassergenossenschaft*) na svojo roko preskrbeti mogli dotična poizvedovanja, stavbeni načrt in proračun stroškov, tega pač nikdo pričakoval ne bode, če so mu skromne razmere na Dolenjskem količkaj znane. Tudi od deželne inicijative se tega ni nadejati; stavbeni naš departement razpolaga le z dvema tehničnima uradnikoma, in ta dva gospóda sta tako vprežena, da jima sigurno časa ne preostaje za tako dolgotrajno preiskavo. Ostane tedaj zgolj državna pomoč, in na to se sklicujem, na-njo apelujem imenom onih davkoplačevalcev, katerim se

najmenj dvojilo o požrtvovalnosti kranjskih stanov, zato je priporočal deželni glavar, naj stori dežela celó več, ko Štajerska ter dovoli 100 mož več, torej 500, in sicer teh 100 mož „in natura“, s čimer se bodo stanovi še bolj prikupili, kajti Štajerska ni dala „in natura“ ni jednega moža, ampak odkupila se z dotično svoto. Z denarjem odkupovati se je bilo takrat po polnem navadno in dostikrat se je ustreglo s tem obema, cesariju in deželam. Cena vojakov je bila različna, letos visoka, drugo leto nizka, kakor sedaj živina na sejmu. Ko je poslal cesar Štajercem ono leto (1737) zahtevo, da mu morajo poslati v vojsko 1736 vojakov, določil je ob enem tudi ceno za vsakega vojaka, ko bi se hotela namreč dežela odkupiti. V tem slučaju je zahteval za vsacega vojaka po 61 gld., toda Štajerci so tudi od te cene nekoliko odščipnili ter obljubili, da ne dadó za moža, ki ga ne bodo poslali „in natura“ k vojakom, več kot 56 gld.

Po tem vzgledu, svetoval je deželni glavar, ravnali naj bi se tudi kranjski stanovi. Sto mož privoliti „in natura“, kaže uže zavoljo tega, ker

silna škoda godi po povodnjih, provzročeni od dolenje Krke. Imenom teh svojih dolenjskih rojakov, zlasti imenom kostanjeviških meščanov, katere mi je čast zastopati v tej dvorani, stavljam tedaj prošnjo do visoke vlade, da ona svojim državnim inženirjem naroči, študirati to pitanje ter izdelati potrebni stavbeni načrt in proračun stroškov; na tej podlagi bode potem mogoče, uživotvoriti to misel z združenimi silami, z državno in deželno pomočjo in s sodelovanjem dotičnih adjacentov.

Uverjen sem, da se vlada ne bode mogla protiviti nujni prošnji dolenjskega prebivalstva, katero sem ravnokar bil izrazil. Recimo tudi, da jo k vlišanju naše prošnje ne silijo etični razlogi, izvirajoči iz vzvišenega poklica moderne države, iz onega obsega državnih funkcij, za koje je novejša politična véda izumila skupni izraz: „*Cultur- und Wohlfahrtszweck*“ — prisiliti jo morajo praktični oziri in pogled na dejanske razmere. Kajti ubošstvo, pavperizem se širi na Dolenjskem v strahovitih meri, filoksera preti baš v kostanjeviškem okraju izrušiti najobilnejši vir dohodkov, uničiti vinograde, država mora pomagati, sicer je z dolenjskim posestnikom uničen tudi dolenjski davkoplačevalec. V lastnem interesu, v interesu davčnega zneska bode država spoznala — tako se nadejam — prošnjo deželnega zastopa, katero nasvetuje denašnji moj predlog. Zaradi tega ga toplo priporočam visoki zbornici, v formalnem oziru pa prosim, da se odstopi gospod. odseku. (Živahna pohvala.)

Mir ali le premirje?

Rožljanje orožja je prenehalo, polegel se je bojni krik. V trenutku, ko se je zmagovalcu knezu Aleksandru zaklicalo z merodajnega mesta: Stoj, dalje ne! oddahnila si je nekoliko Evropa, ki je le s strahom in trepetom gledala na krvave dogodke na jugu, boječ se, da se ne skoplje ondi grob, kamor se položi evropski mir. Ko je pogumni bolgarski knez, nerad sicer, a prisiljen po okoliščinah, zaukazal bil zmagonosnim svojim vojnim četam, da naj prejenjajo za nekoliko časa od krvavega svojega opravila, tedaj zasvitela je nada, da je boj trajno končan, da je ustavljeno popolnoma prelivanje krvi. Bratska naroda sta, tako se je mislilo, ki sta v nekem nesrečnem trenutku zmote in strasti začela drug proti drugemu smrtonosni boj; ako se krvava igra za nekoliko časa pretrga, gotovo prideta oba zopet do pravega spoznanja ter si stisneta zopet prijateljski roki. Vendar od tistega časa preteklo je uže nekoliko dni, a danes še ne čuje se o nikakem sporazumljenji, o nikakem uspehu pogajajočih se strank. Strast ni se še polegla v srcih obeh sosednih in sorodnih narodov, še polni strupen gnjev prsi obeh. In to zatemnuje oni svit, v kojem je prvi trenotek bila zasijala zvezda upanja, da se stvari obrnejo na bolje. Niti o uvetih se dosedaj obe vojski niste še sporazumeli, pod kojimi bi se imelo skleniti pre-

so se kranjska mesta in kranjski trgi v deželnem zboru izjavili, da so po polnem izžeti, da ne morejo v denarji nikakor ne pripomoči, pač pa da hočejo nabrati določeno jim število „in natura“. Vrhu tega je navedel deželni glavar še drug uzrok. Narejenih je bilo namreč uže petdeset vojaških oprav, za katere niso mogli dobiti vojakov; sicer pa ima dežela nakupljenega še mnogo sukna, ki ni za nobeno drugo rabo.

V tem zmislu je deželni zbor tudi sklenil ter poslal 22400 gld. za 400 mož; s tem pa se cesar ni zadovoljil, temveč zahteval popolno ceno, 61 gld. za moža. Deželni stanovi si niso mogli drugače pomagati, dovoliti so morali še nedostatek dve sto goldinarjev.*

Brez ugovora so stanovi zahtevano število le redkokrat dovolili. Za leto 1740., v katerem je potreboval cesar iz avstrijskih dežel 25000 mož, morala bi bila Kranjska dati 904 mož; vrhu tega pa še 92 kirasirskih in 46 dragonskih kónj. Ker se ji je ona pot, po kateri se je zasukala po

mirje, kako naj se potem goji še nada, da je moritve in prelivanja krvi popolnoma konec!

A nekaj družega je pri vsem tem, kar mora svet navdajati s posebnim strahom. Evropske vlasti so gledé vzhodnega vprašanja danes še ravno tako razdvojene, kakor so bile pri prvem posvetovanji carigradske konference. Rusija in Angleška še vedno tekmuje in v novejšem času vstajajo sem in tja glasi, da celo soglasja, ki je vladalo prej med Avstrijo in Rusijo, ni več. O tem zadnjem sicer dvojimo in si tudi lahko mislimo, kako je ta vést nastala. Zadnji čas postalo je namreč javno mnenje na Ruskem najedenkrat zopet ugodno Bolgarom in njih knezu. Ker pa se je Avstrija tako odločno potegnila za prijateljsko in sosedno ji Srbijo, mislilo se je, da je zaradi tega spor med obema mogočnima državama neizogiben. Pri tem preziralo se je pa, da Avstrija, skrbeč za Srbijo in braneč jo pred prevelikim ponižanjem, ni da bi morala biti uže nasprotnici Bolgarski. Da nje sovražnica ni, to dokazalo je naša država pač dovolj jasno s tem, da Srbiji uže prej ni priskočila na pomoč in da je to storila še le tedaj, ko si je bolgarski knez priboril tudi uže na srbskih tleh odločilno zmago. Mi tedaj nikakor ne verjamemo, da bi bilo nastopilo kako razglasje med našo in rusko politiko, temveč smo uverjeni, da je trocarska zveza danes še ravno tako močna in nerazrušena, kakor je bila pred vzhodnorumelijskim ustankom.

Bati se je pa, da bi tako razglasje sčasoma ne prišlo. Simpatije ruskega naroda do Bolgarov postajajo vedno glasnejše in uže oglašajo se zahteve, da bi Rusija isto tako priskočila Bolgariji na pomoč, kakor je Avstrija Srbiji. Take zahteve nimajo kje druge morda nikakega pomena, a na Ruskem treba vladujočim krogom jemati na javno mnenje poseben ozir. Kako odločilen da je glas naroda v Rusiji, o tem svedoči nam najboljše zadnja rusko-turška vojska. Te morda nikdar ne bi bilo, ko bi je tako odločno ne bil zahteval narod sam. Tudi tega ne verjamemo, da bi se v Rusiji uže mobilizovalo, kakor trdijo novejša poročila. Vendar, naj so te vesti še tako prazne, brez pomena niso, ker značijo vsaj „pobožne želje“ onih, ki jih pošiljajo v svet. Zato treba prej ko mogoče vso nevarnost odstraniti ter vse, kar bi znalo postati sčasoma usodepolno, zatreti uže v kalu. Sevéda se vpraša zopet: kako to storiti?

Nikjer niso puhle fraze manj umestne, nego v politiki, s koje se odločujejo usode narodov. S tako puhlo frazo bil se je na berlinskem kongresu uničil oni del sanšufanske pogodbe, vsled koje se je uže tedaj imela združiti vzhodna Rumelija z Bolgarijo. Na nenaraven način razkosal se je bil narod bolgarski v dva dela ter dala se jednomu prostost, a drugemu odločila se je malo zljajšana prejsnja sužnost. Da te ločitve narod bolgarski, ki je živel prej stoletja združen, dasi tudi le pod težkim jarmom, ne bode prenašal dolgo,

vzgledu Štajerske leta 1737., tako slabo sponesla, poskusili so stanovi sedaj drugače. Dejali so, da se jim je v primeri s Koroško, koji se je prisodilo samo 1302 moža, zgodila krivica; ako bi se bilo prav računilo, ne zahtevalo bi se več kakor 868 mož, torej je dežela oskudovana za 36 mož, kar se ji sicer godi uže več let. Stanovi so izračunili, da bodo stali oni 904 možje 55 144 gld., konji pak 25 489 gld.; vse novačenje tega leta je tedaj stalo deželo 80 633 gld.

A s tem se vojskinim zahtevam še ni zadostilo; vojskin minister, če ga smemo tako zvati, zahteval je vrhu tega še doneskov za artilerijo in generalni štab zunaj dežele, utemeljeval pak je to terjatev s tem, da dežela to leto ni ničesar trpela od kuge, ki je morila druge dežele in da se ji je vrhu tega prizaneslo to leto z vkvartiranjem vojakov.

To zahtevo je pak deželni zbor odločno odbil, toda s tem ni kar ničesar dosegel, razen da je na videz dokumentoval, da ima on pravico dovoljevati; naposled je pa vendar cesarjeva obveljala.

(Dalje prihodnjé.)

misli si je moral vsakdo uže pri porodu vzhodne Rumelije. Ko bi se ta stvarila ne bila, nikdar bi se ne bila vojskovala sedanja vojska. Vzhodna Rumelija vzrok je tega boja in s tem povedano je tudi, kaj je storiti evropski diplomaciji, da se ne naredi samo premirje, ampak tudi mir, in sicer stalen in trajen mir. Fraza o „balkanskem ravnostem“ nima sedaj nikakega pomena več in zahteva, da se ima povrniti *status quo*, je danes manj opravičena, nego kedaj poprej. Dokler se ni še prelivala kri, dokler bolgarski narod iz Bolgarije in Rumelije ni še praznoval slavni zmag na bojnem polju, tako dolgo smelo se je z ozirom na stališče, ki ga zavzemajo posamezne evropske vlasti nasproti vzhodnemu vprašanju, še zahtevati, da se na jugu vstvarijo prejšnje razmere. Sedaj, ko je bolgarski narod zapečatil svoje zjedinenje s krvijo, ko je v tolikih bitkah premagal sovražnike tega zjedinenja, ne bilo bi modro, ko bi Evropa postavljala nove meje med Bolgarsko in Rumelijo.

Avstrija skazala se je Srbiji v odločilnem trenutku zanesljivo in zvesto prijateljico. V nesreči skusi se prijateljstvo, Srbija imela je priliko v nesreči prepričati se o odkritosrčnosti avstrijskega prijateljstva. Ako Srbija vé prav ceniti to prijateljstvo, ako zna biti hvaležna, ne bode se srdila na Avstrijo, ako tudi ona privoli v zjedinenje Bolgarije. Ako Avstrija odkritosrčno skrbi za blagor sosedne Srbije, nima pa tudi nikakega vzroka kazati se sovražno Bolgarski nasproti. Srbija nikdar ne sme pozabiti, da jo je Avstrija rešila še večje nesreče in obvarovala jo še hujših udarcev, a narod bolgarski bo Avstriji hvaležen, ako se ne protivi izpolnitvi njegove najsrčnejše želje. Ta misel naj bi vodila našo diplomacijo. Vpliv, ki si ga pridobi naša država v Bolgarski, ni manje važnosti, kakor oni, ki ga ima v Srbiji. Da bi temu tako bilo, želimo tembolj, ker se nam vidi to jedina pot, po koji se pride na jugu od napovedanega premirja do stalnega in trajnega miru.

O znižanju cen za postrežbo in oskrbovanje umobolnih v blaznici v Ljubljani in na Studencu.

(Dalje.)

Ravnateljstvo deželnih dobrodelnih zavodov predložilo je s poročilom od dne 22. jan. 1885, št. 4122, deželnemu odboru izjavi reda usmiljenih sestera in primarija dr. viteza Bleiweisa. Red usmiljenih sestera je pripravljen, cene pri belem kruhu, solati in vinu znižati, toda le s tem pogojem, da se cena nekaterih jedil zvikša; on zahteva namreč tudi povračilo za posebej ordinirane porcije mesa, za katere ne zadostuje ono meso, katero se potrebuje za pripravo juhe, Za porcijo mesa plačalo se je po sedanjem tarifu 7°/₁₀ krajcarjev, za posebej ordinirano porcijo mesa pa zahteva red 15 krajcarjev. Tudi za bržole, beefsteak, telečjo pečenko, goveja pluča in vampe bi se morala cena zvikšati. Kar se tiče režije, ostane red pri povračilu 26 krajcarjev za osebo na dan. In izjave primarja dr. viteza Bleiweisa je posneti, da je z ozirom na sedanje število strežajev povrečilo za režijo s 26 krajcarjev previsoko, in da bi zadostovalo 24 krajcarjev. Zaračumba posebnih porcij same bila bi popolnem neutemeljena, ker se sama toliko porcij mesa ordinira, kolikor jih je za juho potrebnih. Tudi cena za 1 kilo mesa na Studencu znaša povprečno 44 krajcarjev, zaradi tega se tudi cena za bržole, beefsteak itd. ne more zvikšati. (Deželni odbor št. 644 de 1885.)

Predno je deželni odbor o teh predlogih ukrepal, zdelo se mu je umestno, o dotičnih razmerah temeljito informovati se v hrvatski blaznici v Stenjevku pri Zagrebu, kjer je vpeljana lastna režija. Iz deželnemu odboru pripisanega poročila blaznice v Stenjevku za leto 1884 razvidno je, da so oskrbni stroški za enega umobolnega na dan znašali 25-08 krajcarjev; v blaznici na Studenci pa znašajo 30 do 32 krajcarjev. Za vse druge režijne potrebnosti prištevsji plače za zdravniško in uradniško oseboje odpade za vsacega bolnika za leto 1884

24-58 krajcarjev na dan; na Studencu pa stane samo režija 28 kr. za osebo na dan; plače zdravnikov in vrtarja, kakor tudi stroške za kurjavo mora pa poravnati deželni zaklad. Vseskupni stroški v stenjevski blaznici znašajo tedaj za 1 osebo na dan 49-61 kr., na Studenci pa najmenj 75 kr.

Ko bi oskrbovanje umobolnih na Studenci tako malo stalo, kakor v Stenjevku, imel bi deželni zaklad mesto proračunjenih . . . 44 000 gld. samo 29 000 „

stroškov; bilo bi tedaj prihranka . . . 15 000 gld. vsako leto. (Dež. odbor št. 4261 de 1885.)

Vsled ukrepa deželnega odbora podala sta se referent in dr. vitez Bleiweis dné 20. julija t. l. v hrvatsko blaznico, ter sta se o vseh tamošnjih razmerah natančno informovala. Hrvatski deželni zdravstveni referent dr. vitez Kalivoda bil je pri tem pohodu sam navzoč ter je drage volje podal vsa potrebna pojasnila. Iz poročila primarja dr. viteza Bleiweisa sledi, da v Stenjevku pri lastni režiji istinito stane hrana za eno osebo na dan 25-8 krajcarjev, in vse druge režijne potrebnosti 24 krajcarjev, kar skupno znaša 49-8 krajcarjev za 1 osebo na dan. Pri režiji vračunjeni so vsi stroški, namreč plače zdravnikov in uradnikov, strežajev in strežnic, mašinstov, treh kurjačev, kuharjev, nadzornice za perilo, in hlapcev, razun tega pa še stroški za kurjavo, svečavo, vzdrževanje inventarja, poslopja in obleke itd.

Oseboje je sledeče: 1 ravnatelj, 1 pomočni zdravnik, 2 upraviteljstvena uradnika in 1 diurnist, 2 mašinista, 3 kurjači, 35 strežajev in strežnic, 1 kuharica, 1 nadzornica perila in 2 hlapca. Ker zavod nima lastnega gospodarstva, treba je vse za hrano in režijo potrebno blago kupovati, in se v to sklepajo z zakladatelji posebne pogodbe. Pri povprečnem številu 300 bolnikov spada na 9 oseb 1 strežaj. Dotično blago ima skoro tisto ceno, kakor tukaj, samo goveje meso je ceneje, 1 kilo 42 krajcarjev. Bolniki oskrbujejo se v III razredih; v I. bilo jih je 12, v II. 166 in v III. 123. Bolniki II. razreda dobivajo vsak dan meso ob nedeljah in praznikih pa še dvakrat, oni III. razreda, v katerega so umeščeni najnižji stanovi (delavci, berači, kaznjenci itd.) dobijo pa samo ob nedeljah meso, druge dneve pa juho, močnata jedila, sočivje itd. Nedavno naznanilo je tamošnje ravnateljstvo deželnemu odboru, da se je oskrbovanje spremenilo v tem, da dobivajo sedaj bolniki II. razreda samo 6krat na teden meso; vsled tega možno je dajati bolnikom III. razreda meso 3krat na teden. (Dež. odbor št. 4999 de 1885.)

(Dalje prihodnjic.)

Razne vesti.

(Skrivnosten umor) vznemirja uže več dni prebivalce laškega mesta Castellamare. V prepadu blizu mesta našli so truplo kakih dvanajst let starega dečka z belkastimi lasmi in plavimi očmi; ker so pri njem dobili veliko svetinj, sklepa se lahko, da je bil katoliške vere. Veliko prič izjavilo je, da so ga videli malo poprej v družbi starega gospoda, ki je nosil velik plašč. Policija vsled tega misli, da ga je kdo siloma v prepad pahnil, in sicer iz vzrokov, ki so morebiti s kako dedščino v zvezi. Pred desetimi dnevi stanoval je spremljevalec dečkov s tem v hoteli de Genve v Neapolu in je zapisal neko ime v knjigo za ptujce, ki se ne da nikakor citati. Sumi se tedaj, da je ta morilec. Ime, kojega je isti v omenjeno knjigo spisal, se je fotografiralo in vsem konzulatam dostavilo. Do sedaj še niso mogli ničesar poizvedeti o imenu in domovini mrtvega dečka. A misli se vedno bolj, da je Nemeč ali Švicar iz promozne obitelji.

(Svobodomiselná vladarica.) „Celestial Empire“ poroča, da je cesarica vladarica kineška, gospa Tzu-hi, odpravila dosedanjo dvorno navado, vsled katere je morala pri avdijencah stati za zastorom; sedaj je njenim podložnikom mogoče, gledati jo z obličja v obličje, ako ž njo govoré. Visoka gospa šla je še za korak dalje in ne sprejema več avdijenc v svetišči, temveč v zračni in duhteči vrtni hišici. Tudi se vadi v telovadbi in se bije s pestmi, da bi ne postala pre-

depla. Razume se, da Kinezi nad tako brezbožnostjo svoje cesarice kričé in da se duhovniki grozé, da se bodo bogovi v svoji jezi strašno maščevali. Visoka gospa se pa temu počenjanju le posmehuje in je zadnjič dva duhovnika kar iz službe zapodila, ker sta jej „zeló pregrešno življenje“ očitala.

Domače stvari.

(Kranjsko obrtniško društvo) imelo je včeraj polnoštevilno obiskano sejo upravnega odbora pod predsedstvom A. Kleina. Sklenila se je prošnja na deželni zbor kranjski, naj se uravna obrtniško delo v posilni delavnici in se v ta namen skliče enkéta. Izvolil se je v ta namen poseben odbor, ki prošnje izroči gosp. dež. poslancu prof. Šuklietu in ga naprosi, da blagovoli isto v deželnem zboru podpisati.

(Bakljado s serenado) priredili so sinoči ob 8. uri tukajšnji gimnaziji svojemu ljubljenu profesorju gosp. Wiethalerju, kateri je imenovan kot ravnatelj za gimnazij v Kranju. Pevski zbor pel je dve pesni pod vodstvom pevovodje gosp. Foersterja in osmospev. S trikratnimi „živio!“ poslovali so se učenci od dragega jim učitelja.

(Slovensko gledališče.) V nedeljo zvečer predstavljala se je igra „Star korporal“; kronika slovenskega gledališča zabeležiti ima ta dan med najslabjajneje. Pri tej predstavi se je pokazalo, da so tudi naši, sicer neizsolani igralci kos svoji nalogi ter se smejo smelo postaviti nasproti izvezbanim nemškim. To predstavo naj bi si ogledali oni črnogledi, kateri vedno jadikujejo o nazadovanji slovenske Talije. Jadikovanje nič ne hasne — dela treba in podpore, duševne in gmotne. Le pobrinite se malo bolj, in videli boste, kako bode procvitalo slovensko gledališče, dajte mu zadosti gmotne podpore. Čas bi uže bil, da si ustanovimo vzgledno domače gledališče, katero naj tujcu priča o naši omiki in napredku; to je jeden prvih zavodov, kateri mora biti naš, da se nam je možno pokazati svetu — Da preidemo k igri sami. Prav v zadregi smo, kako bi dostojno ocenili prizadevanje Koceljevo Sršenovo, Zvonarjeve, Vrtnikove in Nigrinove. Vsi izveli so izborno svoje uloge, pokazali si povsodi preudarjenost, natančno poznanje položaja, kar tako rekoč uživali so se v svoje uloge.

Osebito nas veseli, da se je prikazal zopet na odru g. Sršen (g. Šušteršič), katerega smo gotovo živo pogrešali. Dobro so se tudi obnesli gg. Čutnik, Slobodin, Danilo in Bonač. Ostale uloge izvele so se tudi povoljno, tako da se je vse, sicer težavna igra prav dobro igrala, in občinstvo kar očarano in gineno ploskalo je navdušeno verlim igralcem. Gledališče bilo je ta večer polno po vseh prostorih; tudi lože bile so zasedene, kar je gotovo veselo znamenje. Želimo, da bi se kmalu zopet spravil na oder „Star korporal“.

(Nesreča.) Iz Zagorja se nam piše, da je ne daleč od tega kraja dné 5. t. m. popoldan poštni vlak povozil krovca Janeza Kristana, ki je bil domá iz Žirov v logaškem okraju. Ponesrečenec ostal je na mestu mrtev. Železniški čuvaj ga je neposredno poprej svaril, da naj gré s železničnega nasipa, ker se bliža vlak, a tega v lastno nesrečo ni hotel storiti.

(Dobrodelno loterijo) za napravo ubožne hiše „Marijine bratovščine“, kjer se bode popolnoma ubožanim njenim udom dajalo brezplačno stanovanje in živež, napravi v teku bodočega leta 1886 omenjena družba. „Marijina bratovščina“ je uže silno staro društvo, katero obstoji uže celih 127 let. Svoj god praznuje vsako leto na Svečnico. Udov ima blizo 2400 in večinoma reveže iz vseh stanov. Bogatašev je malo pri njem in kateri so, se ne brigajo zanj več, kakor jim veleva družabniška dolžnost. Namenu društvu je, svojim udom preskrbovati spodoben krščansko-katoliški pogreb proti letni vplačnini 50 kr. reci petdeset krajcarjev. Društvo ima pa poleg tega tudi še postavno dolžnost za svoje onemogle in sploh od celega sveta zapuščene ude po možnosti skrbeti, kar vestno izpolnjuje z malimi podporami. Obžalovanja vredno je pri vsem tem, da se mu neče posrečiti, da bi svojim udom zdatneje podpore dajal, katerih so tako živo potrebni. Da mu bo to mogoče, omislil si je na podlagi 50 000 sreček dobrodelno loterijo, ki bo imela 2000 rečnih dobitkov v skupni vrednosti 5000 gld. Visoko c. kr.

